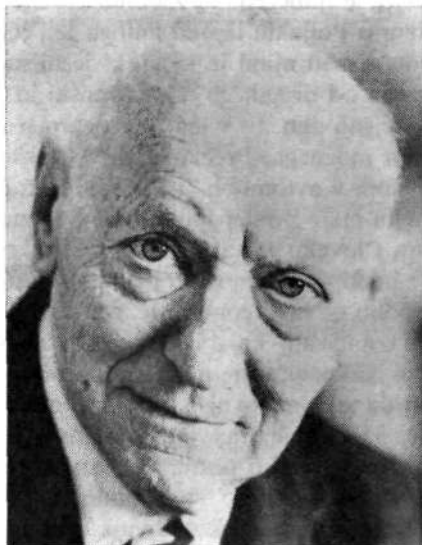

Issac Bashevis Singer

Letošnji Nobelov nagrajenec za literaturo

Singer se je rodil leta 1904 v Radzyminu na Poljskem, večino življenja v svoji prvi domovini je preživel v varšavskem židovskem getu; leta 1935 se je preselil v ZDA, medtem ko se je njegova tedanja žena odločila za SZ.

Nič nenavadnega ni, če v teh dneh, ko je nenadoma postal svetovno znan, z večjo pozornostjo zapisujejo tudi njegove misli o literaturi in vsem tistem, kar je v bolj ali manj neposredni zvezi z njo. Nekaj takih odstavkov smo iz tujega časopisja izbrali tudi za naše bralce.

O varšavskem getu: Najlepšemu je manjkalo vsaj eno uho. Bil je prava greznica prostitutk, zvodnikov, tatov, hazarderjev, sleparjev in zločincev.

O svoji izbiri poklica: Moj oče je pisal, pisal je tudi moj brat, zdelo se mi je, da pišejo vsi. Pisati je pomenilo živeti, tako sem tudi sam začel pisati, in čeprav so si doma prizadevali, da bi šel za rabina, sem že takrat vedel, da bo moja pot drugačna. Hotel sem komunicirati s svetom, vendar ne prek Biblije.

O človeku in življenju: Vsak človek je v nekem smislu nacist. Kali zla nosi s sabo že od rojstva. Potopimo ga v dovolj globoko dozo propagande in bomo videli, kaj se bo zgodilo. Morda ne bo prišel tako daleč kot Hitlerjevi ljudje, kajti tudi če ne muči in preprosto ubija, ropa in napada, je neko bedno, ranljivo bitje: list v vetru... Ni se mnogo spremenilo, niso se spremenili ljudje. Kdaj pa kdaj dobimo kako injekcijo optimizma, kot iz Camp Davida. Upanja. Toda življenje je prekleta goljufija. Mislim, da bi človek moral vsako leto, vsaj nekajkrat, pomisliti na samomor. Po mojem človek, ki nikoli ne pomisli na samomor, skoraj ni človek.

O sodobni literaturi: Današnji pisatelji govorijo samo še sami sebi. Oholi so: bralcu prepuščajo, da jih interpretira. Jaz pa pripovedujem zgodbe, pripovednik sem. Rad bi samo zabaval. Beseda *entertainment* — pa tudi francoska *divertissement* in italijanska *divertimento* sta ji precej podobni — je postala anatema, bojijo se je, kot da se bodo ob njej opekli, umazali, ali kot da je potni list za pot v bogastvo. Pot v korupcijo, skratka. Meni se vse to zdi poniglavo in smešno: pisatelj pripoveduje zato, da bi bralca še bolj nav-

dušil za branje, da bralec ne bi nehal brati. O, blažena navada, ko so knjige tiskali v nadaljevanjih. Kritiki pa kot vedo in znajo.

O svojem pisanju: Moje teme so življenje, in bralci to dobro vedo. Pomembni vidiki življenja: ljubezen, sovraštvo, razočaranja. In, razumljivo, nezvestoba, ki je zmerom tam, kjer je ljubezen . . . Zanima me odnos med moškim in žensko: če veliko pišem o Poljaki izpred mnogo let, je to zato, ker jih najboljše poznam. Toda odnos med njimi je tema, ki je ni mogoče nikoli izčrpati. Vsak človek je drugačen od drugih, in noben moški in nobena ženska nista noben dan ista kot prejšnji dan. In v tem je neizčrpen zaklad, ki se ponuja naši domišljiji, rešitvam možnega. Prečkam ulico, kakšna lepa ženska se mi nasmehne, nato pa stopi v avtomobil. To je realnost: ženska je izginila. Če pa bi se ustavila, če bi malo poklepetala, bi se opogumil in jo povabil na coca-colo v bližnji bar. Človeku se kar meša ob misli, koliko možnih razpletov obstaja. Treba je le imeti domišljijo in obvladati tehniko, kako jo prevesti v besede. Napisati zgodbo o Napoleonu ni težko, dovolj je, da opravimo ustrezne raziskave. Toda napisati, kaj bi se zgodilo na svetu, če bi Napoleon umrl pri treh letih, ni lahko, za to je potreben določen dar . . . Dejstvo je, da sem veliko živel in da sem malokaj pozabil. Še najmanj sem pozabil ženske, ki so, kot kaže, še najbolj ujele v filter moje domišljije . . . Literaturo, ki je onkraj biografije, je težko pisati. To uspeva le maloštevilnim. Jaz pišem iz spomina, in medtem ko se spominjam, si zamišljam razplete, ki se niso pripetili, preusmerjam tok življenja svojih junakov, jih preurejam, razrešujem v drugačni obliki.

O drugih pisateljih: Pisatelj, ki mi je najbližji, je, razumljivo, Agnon, vendar pa sta Babelj in Alejhen tista prava moža iz mojega rodu. Ničesar nimam skupnega s Hemingwayem niti s Faulknerjem. Toda ne imeti nič skupnega z drugimi je tipično za ameriškega človeka.

O velikanih romana: Henry James: Njegova zasluga je v tem, da je hotel brskati po podzavesti. Ni bil zmerom uspešen do popolnosti.

James Joyce: Bleščeč in kulturnen mož. Ni mu para pri labirintskem uporabljanju vseh mogočih jezikov. Škoda, da je pisal za enega samega bralca: sam zase.

Franz Kafka: Genialen človek, stilist največje možne natančnosti. Toda zakaj se je, namesto da bi rekel kruhu kruh, odločil za uganke?

Charles Dickens: Pripovednik na najvišji ravni. V njegovem delu se reka življenja spremeni v potoček in ocean, ko se je dotakne njegova čarobna palica.

Honoré de Balzac: Če bi junaki njegovih knjig ostali vsi skupaj in bi naselili mesto, bi se nikomur ne zdeli izmišljeni.

Lev Tolstoj: Posnemali so ga vsi. Dokaz njegove veličine so dobre knjige, ki so jih napisali njegovi slabi posnemalci.

Fjodor Dostojevski: Tudi če bi bil napisal samo prizor z Razkolnikovim pred okrajnim prokuristom, bi bil čarovnik literature.

O židovstvu: Strah nam je zlezal v kosti že pred davnimi stoletji in nihče nam ga ne bo več pregnal. Ko pravijo, da smo drugačni, se drugi Židje čutijo užaljene. Toda to je resnica: mi smo drugačni. Na begu smo že celih dva tisoč let: zasleduje nas Sinajska gora.

